

34. Курьянова Ю.Ю. Следственный эксперимент: проблемы в понимании и способы их разрешения // Сибирский юридический вестник. - 2009. - № 2. - С. 106.

35. Сапожков Н. Г. О сущности следственного эксперимента и необходимости уточнения формулировки статьи 181 УПК РФ // Российский следователь. 2007. № 19. С. 13

Примаченко Віталій Федорович
завідувач кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

КРИТЕРІЙ ВІДМЕЖУВАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Диференціація кримінальної відповідальності і індивідуалізація кримінальної відповідальності є категоріями суміжними і нерозривно пов'язаними між собою, проте різними. Принаймні такої позиції дотримується більшість сучасних вчених, що, відповідно, вказує на існування протилежних точок зору.

Серед вітчизняних науковців на сьогодні превалює підхід до однозначного розмежування диференціації та індивідуалізації кримінальної відповідальності. Як зазначає Л.В. Павлик, беззаперечним є той факт, що диференціація та індивідуалізація нерозривно пов'язані між собою, однак між ними є певні відмінності. У літературі висловлюються думки, що ці явища тісно взаємопов'язані і в часі наслідують одне одного, хоча і мають різну правову природу [1, с. 317].

Диференціацію кримінальної відповідальності іноді пов'язують не лише з діяльністю законотворця, а й правозастосовника, що видається неправильним, оскільки негативно впливає не лише на теоретичне розуміння чіткості розмежування диференціації та індивідуалізації кримінальної відповідальності, а й на їх практичне застосування. Диференціація виступає безпосереднім інструментом законодавця у проведенні кримінально-правової політики держави, є принципом його діяльності, індивідуалізація являє собою діяльність іншого суб'єкта – правозастосовника, яка направлена на втілення волі законодавця в межах визначеної ним диференціації кримінальної відповідальності. У цілому діяльність законодавця і правозастосовника в даному контексті підпорядкована єдиній меті – забезпечити якісну та збалансовану роботу єдиного складного механізму, елементи якого тісно пов'язані. До того ж ці елементи можна вибудувати в такий послідовний ряд: криміналізація – пеналізація – диференціація кримінальної відповідальності – кримінально-правова кваліфікація – індивідуалізація кримінальної відповідальності – диференціація виконання покарань – індивідуалізація виконання покарань.

Порівняння диференціації та індивідуалізації кримінальної відповідальності дозволяє виокремити такі критерії їх розмежування.

Диференціація кримінальної відповідальності:

- 1) є формальним методом кримінально-правової політики;
- 2) суб'єктом її здійснення є законодавчий орган (Верховна Рада України);
- 3) здійснюється шляхом нормотворчості;
- 4) спрямована на потенційні суспільно небезпечні діяння;
- 5) реалізується та закріплюється у Законі України про кримінальну відповідальність;
- 6) передбачає обов'язкове врахування типових ознак (наприклад, ступеня та характеру суспільної небезпечності) суспільно небезпечного діяння;
- 7) чим ширша її сфера і деталізація, тим менше простору для індивідуалізації;
- 8) є більш широкою категорією по відношенню до індивідуалізації;
- 9) пов'язана із криміналізацією та пеналізацією.

Індивідуалізація кримінальної відповідальності:

- 1) є дискреційним методом кримінально-правової політики;
- 2) суб'єктом її здійснення є правозастосовник (суд, Президент України);
- 3) здійснюється шляхом правозастосування;
- 4) спрямована на конкретні суспільно небезпечні діяння та конкретних осіб, які їх вчинили;
- 5) реалізується та закріплюється у відповідному правозастосовному акті;
- 6) передбачає обов'язкове врахування конкретних ознак суспільно небезпечного діяння і супутніх обставин, а також особливостей винної особи;

- 7) чим більше для неї простору, тим меша сфера і деталізація диференціації;
- 8) є вужчою за диференціацію категорією;
- 9) пов'язана із кримінально-правовою кваліфікацією.

1. Павлик Л.В. Співвідношення диференціації кримінальної відповідальності з індивідуалізацією, криміналізацією та пеналізацією. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. 2011. № 2. С. 316–327.

Птушкін Дмитро Анатолійович
керівник відділу Управління СБУ
в Дніпропетровській області,
кандидат юридичних наук

Ковбаса Володимир Миколайович
перший проректор університету,
кандидат юридичних наук

Чаплинський Костянтин Олександрович
завідувач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ЗНАЧЕННЯ УЧАСТІ СПЕЦІАЛІСТА ПРИ ОГЛЯДІ ДОКУМЕНТІВ У СПРАВАХ ПРО ШАХРАЙСТВА, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ НЕРУХОМИМ МАЙНОМ ГРОМАДЯН

Законодавець передбачає процес вилучення предметів, речей та документів як у ході проведення обшуку, а й під час інших слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, а також при виконанні заходів забезпечення кримінального провадження, у ході яких вилучається велика кількість документів і інформації, що міститься на електронних носіях (жорстких дисках, комп'ютерах, серверах, телефонах). У свою чергу, вилучені речі та документи підлягають ретельному огляду із застосуванням техніко-криміналістичних засобів, за участю понятих та обізнаних осіб (спеціалістів). Останні можуть надати як консультативну допомогу з приводу переліку необхідних документів та їх змістовної частини, так і з приводу ознак можливої підробки та опису її ознак у протоколі огляду. В цілому перелік документів, до яких необхідно здійснити доступ або вилучити їх шляхом обшуку, залежить від умов угоди. Як показав аналіз кримінальних проваджень у справах щодо шахрайства, вчиненого стосовно об'єктів нерухомого майна, в основному підлягають вилученню та подальшому огляду такі документи.

У приватного нотаріуса або в державній нотаріальній конторі: 1) акт оцінювання нерухомості будь-яким комерційним суб'єктом оцінної діяльності (експертно-грошова оцінка нерухомого майна); 2) договір-завдаток між покупцем і продавцем; 3) документи, що посвідчують право власності на об'єкт відчуження, зареєстрованого в реєстраційній службі; 4) в разі, якщо неповнолітні діти до 18 років є співвласниками або знаходяться на реєстрації – дозвіл опікунської ради; 5) якщо співвласник не бере участі в супроводженні угоди – генеральне доручення; 6) якщо не резидент – довідка про легальне місцезнаходження та ідентифікаційний код; 7) довідка про кількість зареєстрованих осіб у квартирі (отримується у ЦНАП); 8) копії паспортів та ідентифікаційного коду покупця та продавця; 9) свідоцтво про одруження та нотаріально завірена або особиста згода подружжя на продаж нерухомості (якщо власник одружений); 10) технічний паспорт на об'єкт нерухомості (технічний паспорт не є обов'язковим документом в тих випадках, якщо правостановлюючий документ (крім свідоцтва про право на власність) на нерухомість вже зареєстрований в Державній реєстраційній службі). Слід зауважити, що, у зв'язку зі змінами законодавства може відпасти необхідність надання нотаріусу довідки з БТІ. Так, починаючи із 2013 року, реєстрація права власності проводиться в єдиному електронному реєстрі, до якого мають доступи нотаріуси, тому відповідно нотаріус самостійно заходить у реєстр і перевіряє реєстрацію у ньому. У випадку ж, якщо право власності було набуто та зареєстроване до 2013 р. в БТІ в такому випадку нотаріусу потрібним є документальне підтвердження цієї реєстрації, що і являє собою Інформаційна довідка з архіву БТІ [1]. Отже, при вивченні такої інформації у реєстрі слідчому без